

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programos įgyvendinimo rezultatai iki 2022m. pabaigos

Nuo Veiksmų programos įgyvendinimo pradžios iki 2022 m. gruodžio 31 d., neskaičiuojat vietos projektų paraiškų, iš viso gautos 969 paramos paraiškos (toliau – paraiška), kur prašoma paramos suma sudaro 80,96 mln. Eur Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (toliau – EJŖŽF) lėšų. Iš jų 181 paraiška buvo atmetos arba išregistruotos. Pasirašytos 724 projektų ir 113 vietos projektų, pagal 12 Vietos plėtros strategijų (toliau – VPS), paramos sutartys (toliau – sutartis) arba patvirtintos paraiškos, joms patvirtinta paramos suma – 54,13 mln. Eur, t. y. virš 85 proc. visai Veiksmų programai įgyvendinti skirtų lėšų. Per visą laikotarpį iki 2022 m. gruodžio 31 d. Europos Komisijai (toliau – EK) deklaruota 39,01 mln. Eur, t. y. beveik 61,5 proc. Veiksmų programai įgyvendinti skirtų EJŖŽF lėšų.

Paraiškų skaičius ir prašoma paramos suma

Daugiausiai paraiškų gauta pagal 1 Sąjungos prioriteto (toliau - SP) priemonę „Jūrų biologinės įvairovės išsaugojimas ir atkūrimas. Laimikiui žinduolių ir paukščių padarytos žalos kompensavimo sistemos“ – 246 paraiškos. 201 paraiška pateikta kompensacijoms dėl laikino žvejybos veiklos nutraukimo (pagal 3 1 SP priemones). 71 paraiška gauta pagal 1 SP priemonę „Pridėtinė vertė, produktų kokybė ir nepageidaujamos priegaudos panaudojimas“. Taip pat 95 paraiškos gautos pagal 2 SP priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (įskaitant veiklos sritis) ir 55 paraiškos pagal 5 SP priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“.

Apibendrinant, daugiausiai paramos prašoma pagal 2 SP priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (įskaitant veiklos sritis) – 17,83 mln. Eur ir 5 SP priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ – 13,55 mln. Eur.

Sutarčių pasirašymas

Įgyvendinant 1 SP patvirtintos 223 paraiškos pagal priemonę „Jūrų biologinės įvairovės išsaugojimas ir atkūrimas. Laimikiui žinduolių ir paukščių padarytos žalos kompensavimo sistemos“ (0,73 mln. Eur paramos). 35 sutartys pagal priemonę „Žvejybos poveikio jūrų aplinkai mažinimas ir žvejybos pritaikymas siekiant apsaugoti rūšis“ (0,51 mln. Eur paramos). 51 sutartis pagal priemonę „Pridėtinė vertė, produktų kokybė ir nepageidaujamos priegaudos panaudojimas“ (2,93 mln. Eur paramos). Patvirtintos 172 paraiškos kompensacijoms dėl laikino žvejybos veiklos nutraukimo (pagal 3 1 SP priemones) (1,25 mln. Eur paramos);

Įgyvendinant 2 SP - daugiausiai sutarčių pagal priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (įskaitant veiklos sritis) – 44 sutartys (6,71 mln. Eur). 35 sutartys pagal priemonę „Aplinkosaugos funkcijas atliekanti akvakultūra“ (6,57 mln. Eur paramos);

Įgyvendinant 3 SP - 5 sutartys pagal priemonę „Duomenų rinkimas“ (3,43 mln. Eur) ir 3 sutartys pagal priemonę „Kontrolė ir vykdymo užtikrinimas“ (4,47 mln. Eur paramos);

Įgyvendinant 4 SP - pagal priemonę „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ pasirašytos 9 sutartys (viena 2021 m. nutraukta) viensektorėms ir 3 sutartys dvisektorėms VPS įgyvendinti. Jas įgyvendinant pasirašytos 113

vietos projektų sutarčių (6,03 mln. Eur paramos). įgyvendinant 5 SP - 26 sutartis pagal priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ (6,13 mln. Eur) ir 11 sutarčių pagal priemonę „Gamybos ir prekybos planai“ (1,25 mln. Eur); įgyvendinant 6 SP – 3 sutartis pagal priemonę „Žinių apie jūros būklę gerinimas“ (934 tūkst. Eur); pagal priemonę „Techninė parama“ 5 sutartis (2,88 mln. Eur).

Produkto ir finansinių rodiklių¹, įtrauktų į Veiklos rezultatų planą, pasiekimas lyginant su 2023 m. nustatyta siektina reikšme

Finansinio rodiklio pasiekimas lygus EK deklaruotoms bendros viešosios paramos (EJRŽF+LT) išlaidoms, produkto rodiklių pasiekimas lygus baigtų įgyvendinti ir pradėtų bei tinkamas išlaidas deklaravusių projektų skaičiui.

Veiklos rezultatų plane nustatyti rodikliai	Pasiekta reikšmė iki 2022-12-31		Siektinos reikšmės 2023 m.
1 Sąjungos prioritetas			
Pridėtinei vertei, kokybei, nepageidaujamos priegaudos panaudojimui, taip pat žvejybos uostams, iškrovimo aikštelėms, žuvų aukcionų salėms ir pastogėms skirtų projektų skaičius, vnt.	44	200%	22
Išsaugojimo priemonėms, žvejybos poveikio jūrų aplinkai mažinimui ir žvejybos suderinimui su rūšių apsauga skirtų projektų skaičius, vnt.	36	360%	10
Finansinis rodiklis, mln. Eur	12,30	63%	19,44
2 Sąjungos prioritetas			
Gamybinėms investicijoms į akvakultūrą skirtų projektų skaičius, vnt.	40	108%	37,00
Akvakultūros poveikio aplinkai mažinimui (aplinkosaugos vadyba, audito sistemos, su ekologine akvakultūra susijusios aplinkos apsaugos paslaugos) skirtų projektų skaičius, vnt.	34	179%	19
Finansinis rodiklis, mln. Eur	16,23	77%	21,12
3 Sąjungos prioritetas			
Sąjungos kontrolės, inspektavimo ir reikalavimų vykdymo užtikrinimo sistemai skirtų projektų skaičius, vnt.	3	150%	2
Finansinis rodiklis, mln. Eur	8,01	86%	9,34
4 Sąjungos prioritetas			
Atrinktų vietos plėtros strategijų skaičius, vnt.	8	114%	7
Finansinis rodiklis, mln. Eur	5,17	45%	11,52
5 Sąjungos prioritetas			
Perdirbimui skirtų projektų skaičius, vnt.	21	111%	19
Finansinis rodiklis, mln. Eur	5,58	36%	15,52
6 Sąjungos prioritetas			
Jūrų aplinkos žinių apsaugai ir gerinimui skirtų projektų skaičius, vnt.	2	100%	2
Finansinis rodiklis, mln. Eur	0,94	76%	1,24

Vėlyva Veiksmų programos įgyvendinimo pradžia (EJRŽF reglamentas patvirtintas tik 2014 m., o Veiksmų programa tik 2015 m.) sąlygojo ir atsiliekantį finansinių ir rezultato rodiklių pasiekimą, tačiau atsižvelgiant į atrinktų dar įgyvendinamų projektų numatomas pasiekti rodiklių reikšmes ir į 2023 m. suplanuotus atrinkti ir įgyvendinti projektus, yra didelė tikimybė, kad 2023 m. nustatytos rodiklių reikšmės bus pasiektos.

¹ Finansinio rodiklio pasiekimas pateiktas pagal ES + LT paramos dalis

Esminių teigiamų pokyčių, atsiradusių sektoriuose dėl Veiksmų programos įgyvendinimo, apžvalga

Reikšminga pagalba priekrantės žvejams yra pagal priemonę „Jūrų biologinės įvairovės išsaugojimas ir atkūrimas. Laimikiui žinduolių ir paukščių padarytos žalos kompensavimo sistemos“ teikiamos kompensacijos už ruonių daromą žalą. Priekrantės žvejai ne tik naudojami galimybe gauti kompensacijas pagal minėtą priemonę, bet ir toliau aktyviai dalyvauja investicinėse priemonėse. Ankstesniaisiais paramos teikimo laikotarpiais (iki 2014–2020 metų veiksmų programos įgyvendinimo) žvejai buvo aktyvūs tik kompensacinėse pasitraukimo iš žvejybos verslo priemonėse.

Pagal priemonę „Žvejybos poveikio jūrų aplinkai mažinimas ir žvejybos pritaikymas gyvūnų apsaugai“ parama teikiama investicijoms į selektyvesnius žvejybos įrankius. Pagal šią priemonę jau 16 priekrantės žvejybos įmonių (iš jų 13 patenka tarp 20 daugiausiai žuvų sugaunančių priekrantės žvejybos įmonių) ir 11 Kuršių marių žvejybos įmonėms skirta virš 673 tūkst. Eur paramos (35 paramos paraiškos).

Pagal priemonę „Pridėtinė vertė, produktų kokybė ir nepageidaujamos priegaudos panaudojimas“ parama teikiama norint investuoti į savo sužvejoto laimikio pridėtinės vertės kūrimą (pvz., perdirbimą, pirminį pardavimą), taip pat remiamos investicijos, skirtos pagerinti ar išlaikyti sužvejoto laimikio kokybę. Pagal šią priemonę beveik 1,194 mln. Eur paramos skirta jau 30 priekrantės ir Kuršių marių žvejybos įmonių (50 paramos paraiškų).

2019 m. įsigaliojus menkių žvejybos draudimo priemonėms, ženkli pagalba pagal kompensacinę priemonę „Laikinas žvejybos veikos nutraukimas“ nuo rugsėjo mėnesio pradėta mokėti nuo šio draudimo nukentėjusios Baltijos jūros ir priekrantės žvejybos įmonėms. Iš viso 10 Baltijos jūros žvejybos įmonių išmokėta 1,54 mln. Eur kompensacijų, o 23 Baltijos jūros priekrantės žvejybos įmonėms išmokėta 0,35 mln. Eur kompensacijų. Šių įmokų darbuotojams (dirbantiems žvejais) išmokėta virš 0,214 mln. Eur kompensacijų. Dar beveik 0,124 mln. Eur išmokėti 8 Baltijos jūros įmonėms už 2020 m. taikytą žvejybos draudimą. Kompensuojant laikiną žvejybos veiklos nutraukimą dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos), 23 žvejybos įmonėms išmokėta virš 0,151 mln. Eur kompensacijų.

Šiuo paramos teikimo laikotarpiu toliau aktyviai investuojama į Lietuvos akvakultūros sektorių. Pagal priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą (išskyrus energijos vartojimo efektyvumo didinimą)“ beveik 3,19 mln. Eur paramos skirta 12 akvakultūros projektų, pagal priemonės veiklos sritį „Produktyvios investicijos į akvakultūrą (Supaprastinta parama)“ virš 1,31 mln. Eur paramos skirta 29 akvakultūros projektams, o pagal priemonės veiklos sritį „Produktyvios investicijos į didelės apimties akvakultūros gamybą“ 4,4 mln. Eur skirta 3 akvakultūros projektams įgyvendinti. Iš minėtų 44 akvakultūros projektų: 13 iš jų – modernizuojami tvenkinių akvakultūros ūkiai, 31 – numatoma plėsti gamybą uždaroje akvakultūros sistemose: įgyvendinus projektus, numatoma papildomai užauginti 780 t upėtakių, per 1230 t afrikinių šamų, per 300 t ungurių, per 30 t tilapijų, taip pat planuojama auginti eršketus, krevetes, vėžius ir žuvų mailių (apie 17 t) (palyginimui: 2017 m. Lietuvos akvakultūros įmonės uždaroje akvakultūros sistemose iš viso užaugino ir realizavo 327 t žuvų, 2018 m. – 357,2 t žuvų, 2019 m. – 565,2 t žuvų, 2020 m. – 709,1 t, 2021 m. – 894,5). Veiksmų programoje suplanuota akvakultūros gamybą padidinti bent 1 485 t. Daugiausiai prie gamybos didėjimo prisidės projektai, įgyvendinami pagal priemonės „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ veiklos sritį „Produktyvios investicijos į didelės srities

akvakultūros gamybą“. Projektams, kuriuose numatoma pradėti gaminti ar padidinti gamybą ne mažiau kaip 250 t per metus, gali būti skirta parama iki 2 mln. Eur. Tokiu būdu siekiama skatinti ekonomiškai naudingą kokybiškų žuvininkystės produktų gamybą, galinčią užtikrinti pakankamą šviežios žuvies pasiūlą už visuomenei patrauklią kainą. Deja 2022 m. labai pakilus energijos išteklių kainoms (kai kurioms akvakultūros įmonėms elektra pabrango daugiau nei 10 kartų), dalis sėkmingai akvakultūros veiklą vykdžiusių ir gamybą didinusių įmonių gali būti priverstos veiklą pristabdyti arba net nutraukti. Ir tai didžiausia grėsmė Veiksmų programos įgyvendinimo pasiekimų rezultatams.

2014–2020 m. paramos laikotarpiu paramą perdirbti gali gauti tik vidutinės, mažos ir labai mažos įmonės, o prioritetą teikiamas savo produkciją perdirbti ketinančioms akvakultūros įmonėms. Pagal priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“, įskaitant supaprastintą tvarką, virš 8,07 mln. Eur paramos skirta 22 įmonėms (25 projektams įgyvendinti), iš kurių 14 užsiima akvakultūros gamyba.